

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: **ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ:**

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА ПРАКТИКА РОЗБУДОВИ

(на матеріалах Головного управління ДКСУ у Херсонській області)

STATE BUDGET REVENUES OF UKRAINE: ECONOMIC NATURE AND PRACTICE OF DEVELOPMENT

(on the materials of the Main Department

of the State Treasury Service of Ukraine in Kherson Region)

Виконала: здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти групи 4ФДПМ
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

освітньо-професійної програми «Державна податкова
та митна справа»

Смолієнко В.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник: Новосьолова О.С.

(прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2025 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Державна податкова та митна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., професор
_____ Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
«15» 01 2025 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

_____ Смолієнко Вікторії Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Доходи Державного бюджету України: економічна природа та практика розбудови (на матеріалах Головного управління ДКСУ у Херсонській області)

керівник роботи Новосьолова Олена Сергіївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «14» січня 2025 року № 29-с

2. Строк подання роботи здобувачем 18 червня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники, навчальні посібники, періодичні видання, звітність Головного управління ДКСУ у Херсонській області.

4. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні аспекти формування доходів державного бюджету. Аналіз доходів Державного бюджету України.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 10 рисунків та 12 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-II розділів	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	15.01.2025	22.05.2025
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	15.01.2025	05.06.2025

7. Дата видачі завдання _____ 15.01.2025 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	15.01.25-22.01.25	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	23.01.25-30.01.25	виконано
3.	Написання 1 розділу	31.01.25-20.03.25	виконано
4.	Написання 2 розділу	21.03.25-13.05.25	виконано
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	14.05.25-22.05.25	виконано
7.	Оформлення роботи	23.05.25-05.06.25	виконано
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	06.06.25	виконано
9.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	10.06.25	виконано
10.	Захист роботи в ЕК	18.06.25	

Здобувач _____
(підпис)

Вікторія СМОЛІЄНКО
(ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

Олена НОВОСЬОЛОВА
(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота присвячена комплексному дослідженню економічної природи доходів Державного бюджету України, їх ролі у фінансовій системі держави та шляхів удосконалення механізмів їх формування. Метою роботи є аналіз теоретичних і практичних аспектів функціонування дохідної частини бюджету в умовах економічної нестабільності та воєнного стану.

У першому розділі розглянуто функціональну сутність та економічне призначення державного бюджету, класифікацію доходів, методи та джерела їх формування, а також податки як ключовий інструмент забезпечення бюджетних надходжень.

Другий розділ присвячено аналізу складу, динаміки та структури доходів Державного бюджету України за 2022–2024 роки, зокрема податкових надходжень. Окрему увагу приділено дослідженню ролі податкових платежів у забезпеченні стабільності бюджету та розглянуто проблеми, що перешкоджають ефективному формуванню доходів, з урахуванням регіональної специфіки на прикладі Херсонської області. Визначено основні проблеми та перспективні напрями реформування системи формування доходів бюджету України з урахуванням потреб фінансової стабільності, прозорості та результативності фіскальної політики.

Розроблена модель і проведено рішення задачі на ЕОМ.

Основний текст кваліфікаційної роботи бакалавра викладено на 80 сторінках, містить 12 таблиць, 10 рисунків. Список використаних джерел налічує 46 найменування і розміщений на 5 сторінках. Додаток розміщений на 4 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра становить 98 сторінок.

Ключові слова: державний бюджет, дохідна частина, податкові надходження, доходи бюджету, структура доходів, воєнний стан.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ.....	6
1.1. Функціональна сутність та економічне призначення державного бюджету.....	6
1.2. Класифікація, методи та джерела формування доходів бюджету.....	16
1.3. Податки як основний елемент формування дохідної частини бюджету.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	38
2.1. Дослідження структури та динаміки доходів державного бюджету.....	38
2.2. Роль податкових надходжень у загальній структурі доходів державного бюджету.....	57
2.3. Проблеми та перспективи розбудови системи формування доходів Державного бюджету України.....	74
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТОК.....	95

ВСТУП

Актуальність теми. Формування доходів державного бюджету виступає ключовим елементом функціонування фінансової системи будь-якої країни, визначаючи її спроможність реалізовувати стратегічні цілі розвитку, забезпечувати соціальну стабільність та гарантувати національну безпеку. В умовах глибокої соціально-економічної трансформації, зумовленої повномасштабною збройною агресією проти України, проблема ефективного наповнення дохідної частини бюджету набула нових масштабів та вимірів.

Воєнні дії спричинили суттєве зниження темпів економічного зростання, падіння валового внутрішнього продукту, руйнування об'єктів критичної інфраструктури, зменшення обсягів виробництва та експорту, а також масове переміщення населення. У таких умовах можливості держави щодо мобілізації доходів значно звужуються, тоді як потреби у фінансових ресурсах стрімко зростають - насамперед у сферах оборони, гуманітарної допомоги, відновлення зруйнованих територій та підтримки економіки. Це формує виклик для бюджетної системи, який полягає у необхідності забезпечити фінансову стійкість за рахунок ефективної податкової політики, пошуку нових джерел доходів та раціонального перерозподілу ресурсів.

Особливої актуальності набуває питання оптимізації механізмів податкового адміністрування, детінізації економіки та справедливого розподілу фіскального навантаження. Водночас в умовах воєнного стану виникає потреба у гнучкості бюджетного планування, швидкому реагуванні на зовнішні шоки та забезпеченні прозорості й підзвітності державних фінансів. У цьому контексті дослідження економічної природи доходів бюджету, принципів їх формування та аналіз існуючих фіскальних інструментів дозволяє визначити оптимальні підходи до зміцнення бюджетної системи України як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Теоретичне і практичне значення теми. Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні наукових уявлень про сутність та роль доходів бюджету, систематизації методів їх формування, а також у дослідженні податкової складової як базового джерела надходжень. Практичне значення визначається можливістю використання результатів дослідження для вдосконалення бюджетної та податкової політики України, підвищення ефективності мобілізації бюджетних ресурсів та зміцнення фінансової спроможності держави.

Мета і задачі роботи. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне та практичне дослідження аспектів формування доходів бюджету України.

Відповідно до мети дослідження в роботі встановлено та вирішено такі завдання:

- розкрити функціональну сутність та економічне призначення державного бюджету;
- охарактеризувати класифікацію, методи та джерела формування доходів бюджету;
- проаналізувати роль податків як основного джерела доходів бюджету;
- здійснити аналіз структури та динаміки доходів державного бюджету України;
- визначити роль податкових надходжень у забезпеченні дохідної частини;
- виявити основні проблеми та окреслити перспективи вдосконалення механізмів формування доходів бюджету.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналіз і синтез, індукція і дедукція, логічне узагальнення, порівняльний аналіз, статистичні методи, графічне моделювання.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з двох розділів. У першому розділі розглядаються теоретико-методологічні основи формування доходів державного бюджету, включаючи їх сутність, класифікацію, принципи та методи. У другому розділі здійснюється аналіз складу, динаміки та тенденцій

доходів бюджету України, досліджуються чинники впливу та визначаються резерви підвищення ефективності бюджетної системи.

Характеристика суб'єкту дослідження. Суб'єктом дослідження виступає Головне управління Державної казначейської служби України у Херсонській області, яке забезпечує ведення обліку доходів бюджету, контроль за їх надходженням та реалізацію державної фінансової політики на регіональному рівні.

Діяльність управління розглядається в контексті аналізу економічної природи та практики розбудови доходів Державного бюджету України, з акцентом на податкові надходження як основне джерело формування дохідної частини.

Огляд джерел, що використані в роботі. Інформаційну базу дослідження становили положення законодавчих та нормативно-правових актів України з питань формування та використання доходів бюджету України, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених з питань бюджетної політики та доходів бюджету України, ресурси Інтернет. Теоретичні та практичні основи формування доходів бюджету широко висвітлені в працях зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед зарубіжних дослідників суттєвий внесок у розвиток теорії державних фінансів зробили Дж. Стігліц, А. Вагнер, Дж. Б'юкенен, П. Самуельсон, Дж. М. Кейнс, А. Лернер, Р. Масгрейв, А. Сміт, А. Пігу, Дж. Хікс, С. Фішер, Е. Хансен, які досліджували природу державного втручання в економіку, принципи оподаткування та бюджетного регулювання.

У контексті дослідження особливостей формування дохідної частини бюджету України значний науковий інтерес становлять праці вітчизняних учених, зокрема Л. Лисяк, І. Чугунова, А. Мярковського, Ю. Маркуц, Н. Гусаревич, Н. Карпишин, Б. Гузара, О. Дорошенко, І. Ткачук, Ю. Щербини, Л. Матвійчук, Л. Першко, І. Оксенюк, О. Волкової, Е. Юрія, К. Захожая, В. Степанова та інших.

